

Це видання підготовлено в межах виконання проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», який фінансується Європейським Союзом та спів фінансується та впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні. Думки, висновки чи рекомендації, які містяться в цих матеріалах, належать виконавцям проекту, авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи ПРООН.

За редакцією:

Видання:

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»

Адреса: вул. Івана Мазепи 3, офіс 109-110, м. Київ, 01010

Тел./факс: (0 44) 280 3618, 289 4358

Веб-сайт: www.cba.org.ua

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» було започатковано у вересні 2007 року. Проект має на меті сприяти сталому соціально-економічному розвитку на місцевому рівні шляхом підтримки та співфінансування громадських ініціатив у всіх областях України та Автономній Республіці Крим. В основі Проекту лежить підхід «розвиток, орієнтований на громаду». Він передбачає, що місцеві громади, органи місцевої виконавчої влади та самоврядування спільно визначатимуть пріоритети розвитку своїх територій, спільно плануватимуть та реалізовуватимуть заходи для забезпечення сталого розвитку свого села, селища чи міста. Ініціатива фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та співфінансується і впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні, за підтримки Уряду України.

Європейський Союз складається з країн – членів, які вирішили поетапно об'єднати разом свої інновації, ресурси й долі. Спільно протягом 50-річного періоду розширення, вони побудували зону стабільності, демократії і поступального розвитку, підтримуючи культурну різноманітність, толерантність та індивідуальні свободи. Європейський Союз зацікавлений у обміні цими здобутками та цінностями з країнами й людьми поза його кордонами.

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією, яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям у всьому світі будувати краще життя. Ми співпрацюємо з 166 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем у галузі людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола наших партнерів.

ПРООН допомагає Україні на шляху до забезпечення кращих стандартів життя, добробуту та демократії. Ми пропонуємо найкращий міжнародний досвід із метою поліпшення спроможності наших місцевих партнерів подолати виклики людського розвитку й також допомагаємо нашим національним партнерам у втіленні ефективних державних програм. Діяльність Організації має на меті створення умов для людей із меншими можливостями отримувати повну користь від позитивних змін в Україні.

В Україні з 1993 року ми допомагаємо розробити українські рішення задля досягнення українських цілей розвитку. Чотири головні сфери нашої діяльності зосереджуються на демократичному врядуванні; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; гарантуванні місцевого розвитку та безпечного середовища для людського розвитку; на енергетиці та навколишньому природному середовищі. В кожній із цих тематичних сфер ми забезпечуємо баланс між впровадженням заходів щодо розробки політико-правових документів, аналітично-дорадчою діяльністю, заходами з поліпшення спроможності наших національних партнерів та окремими пілотними проектами.

Докладніше про діяльність ПРООН тут: www.undp.org.ua

ЗМІСТ

Вступне слово голови Полтавської облдержадміністрації О.В.Удовіченка

Передмова

Ідея проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на Громаду»

1. Впровадження проекту на Полтавщині

- Хронологія подій
- Специфічні риси Проекту
- Умови і механізми партнерства: місцеві органи влади, районні органи влади, обласні органи влади; як це функціонує?
- найближче майбутнє такої співпраці?

2. Організації громад

- Формування громад у рамках проекту ?
- Організації громади: керівництво, юридичний статус
- Як були залучені місцеві органи влади?
- Основні труднощі в процесі мобілізації громад
- За яких умов ОГ залишиться сталою і буде функціонувати?

3. Спільне планування і розбудова спроможності громади

- Чому спільне планування є важливим?
- Механізми включення ініціатив громади в плани місцевого розвитку
- Інформація про результати діяльності (затверджені плани розвитку громади, розподіл пріоритетів та ін.)
- Обласна координаційна рада та Форум місцевого розвитку як механізми координації планів громад із ініціативами влади

4. Впровадження мікропроектів громад

- Механізми впровадження мікропроектів
- Якою є роль місцевих органів влади в цьому процесі?
- Кількісний прогрес у мікропроектах
- Механізми співфінансування: виклики фінансування ініціатив громади з місцевих бюджетів, залучення приватного сектору (чи може це стати регулярною практикою?), вплив кризи, перспективи на майбутнє
- Передача на баланс
- Соціальний вплив впровадження проектів громади

5. Висновки: результати та досягнення

6. Контактна інформація

Шановні друзі!

Останні роки на різних рівнях ведуться дискусії щодо пошуку ефективних шляхів та моделей розвитку регіональної політики.

Разом із тим вже зараз очевидним є те, що крім державної підтримки, є ще багато способів для регіону чи певної території підняти свій потенціал власними силами.

За два роки роботи спільного Проекту Програми Розвитку ООН та Європейського Союзу «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в області ми вже бачимо вражаючі результати, які полягають у вирішенні численних проблем на селі і в пробудженні наших сільських громад, які беруть своє майбутнє в свої руки.

Виявляється, що організована й цілеспрямована громада, яка вірить у власні сили, може зробити те, що не вдавалося деяким урядовим програмам протягом останніх років. Звичайно, не можна недооцінювати підтримку ззовні, однак визначальним чинником для покращення добробуту села, міста чи регіону залишається все-таки ініціатива знизу, підкріплена підтримкою органів влади й самоврядування на місцях та донорами Проекту.

Завдяки мобілізаційній методології Проекту було визначено чіткі орієнтири розвитку громади, причому зроблено це на основі думки громади, їхнього бачення та вболівання за майбутнє. Як виявилось, деякі заходи можна виконати навіть лише за рахунок об'єднання зусиль мешканців без залучення сторонніх ресурсів.

Завдяки Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» територіальна громада одержала інструмент, який дозволяє їй реалізовувати свої права на участь в управлінні територією та вирішенні питань місцевого значення. Завдяки програмі частіше досягається порозуміння між різними соціальними групами громади для розв'язання ключових проблем села.

Разом із тим, життя вносить і має вносити свої поправки до речей, які визначають долю громади. Неможливо всього передбачити заздалегідь — з'являються нові обставини, змінюються думки й ставлення людей тощо. Але це повинно слугувати лише приводом для подальшого обговорення та пошуку кращих шляхів розвитку.

Саме з цією метою ми представляємо Вашій увазі доробок Проекту в Полтавській області, який складається з досвіду самоорганізації та співпраці громадських організацій-учасників проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», а також думок і напрацювань інших учасників проекту.

Впевнений, що цей доробок стане певним дороговказом для інших небайдужих до свого майбутнього громад України.

З повагою,

Голова
обласної державної
адміністрації

О.В. Удовіченко

22	Пирятинський	Покращення водопостачання (ремонт свердловини) в с.Малютинці	Благоустрій	Могила Любов І. (05358) 64532	Малютинці
23	Чорнухинський	Покращення водопостачання (встановлення станції автоматичного підйому води) в с.Харсіки	Маяк	Хижняк Іван Олекс. (05340) 52349	Харсіки
24	Оржицький	Ремонт водопроводу в с.Чутівка	Джерело	Курган Олександр (096) 9135134	Чутівка
25	Котелевський	Ремонт дільничної лікарні в с.Більськ	Народне віче	Литвин Микола (095) 2494744	Більськ
26	Чорнухинський	Ремонт водопроводу в с.Луговики	Джерело	Мисюра Тетяна Вол. (096) 3030951	Луговики
27	Решетилівський	Ремонт водопроводу в с.Демидівка	Джерело	Цапович Тетяна Мих. (5363) 9-44-48; (063)899-60-67	Демидівка
28	Пирятинський	Енергозберігаючі заходи в Центрі громади с. Велика Круча	Кручанське віче	Дворнік Володимир (099) 115241	Велика Круча
29	Чорнухинський	Заміна 2 башт Рожновського в с.Мокиївка та Піски Удайські	Удай	Лобас Микола (096) 7155550	Піски-Удайські
30	Козельщинський	Ремонт водопроводу в смт.Нова Галещина	Спадщина	Троцько Ірина (068) 9227112	Нова Галещина
31	Решетилівський	Ремонт водопроводу в с.Сухорабівка	Псьол	Бабенко Петро (05363) 9-33-35, (097) 1040185	Сухорабівка
32	Семенівський	Реконструкція вуличного освітлення в с.Степанівка	ОК "Граніт-09"	Тарапунець Тетяна Григ. (097)8791849	Степанівка
33	Козельщинський	Ремонт водопроводу в с.Лутовинівка	Лутовинівська вода	Годзюра Іван (05342) 9-51-15	Лутовинівка
34	Котелевський	Реконструкція вуличного освітлення в с.Велика Рублівка	Рублівка	Іваненко Іван (05350) 942-72	Велика Рублівка
35	Чорнухинський	Ремонт водопроводу в с.Ковалі	Вікторія	Борсук Станіслав (050)3460440	Ковалі
36	Козельщинський	Ремонт ФАПу с.Говтва	Говтва	Чикриж Григорій Іван. (050) 3080330	Говтва
37	Семенівський	Енергозберігаючі заходи в школі смт Семенівка	Благодійний фонд сприяння розвитку навчально-виховного процесу в Семенівському НВК №2	Кравцова Людмила (050) 7735105	Семенівка
38	Оржицький	Ремонт водопроводу в с.Лазірки	Сліпорід	Степанов Олександр (099) 9090200	Лазірки
39	Оржицький	Ремонт водопроводу в с.Денисівка	Водограй	Ворона Віталій В. (05357) 93671, (095) 1693637	Денисівка
40	Решетилівський	Ремонт ФАП с.Михнівка	Михнівка	Кравченко Олена (05363) 96714	Михнівка
41+	Котелевський	Реконструкція вуличного освітлення в с.Велика Рублівка	Надія, Віра і Любов	Єременко Ліля (099)0659319	Микілка, Терни
42+	Пирятинський	Шкільний автобус с.Сасинівка	Сасинівське джерело	Коваленко І.П. (05358) 67159	Сасинівка
43+	Семенівський	Шкільний автобус с.Нова Оболонь	ОК "Нова Оболонь"	Логвиненко Валентина (097) 8059086	Оболонь
44+	Козельщинський	Закупівля обладнання для амбулаторії с.Говтва	Говтва	Чикриж Григорій Іван. (050) 3080330	Говтва
45+	Лохвицький	Енергозберігаючі заходи в дитсадку "Пролісок" с.Безсали	Молодіжна	Шкляр Галина (095)7558916	Безсали
46+	Лохвицький	Ремонт водопроводу в с.Лука	Водограй	Черевко Валентин (095) 4144950	Лука

ПЕРЕЛІК МІКРОПРОЕКТІВ ГРОМАД

№ п/п	Район	Назва проекту	Назва ГО	Голова ГО	село/селище
1	Оржицький	Шкільний автобус с.Яблуневе	Відродження	Стрілець Павло (096) 2975678	Яблуневе
2	Чорнухинський	Шкільний автобус с.Гільці	За рідний Гілецький край	Галушка Ніна (05340) 53689	Гільці
3	Пирятинський	Реконструкція вуличного освітлення в с.Нові Мартиновичі	Центр Громади	Зубенко Ігор (05358) 64226	Нові Мартиновичі
4	Решетилівський	Покращення водопостачання (ремонт свердловини) в смт.Решетилівка	Решетилівське віче	Вовк Анатолій (063) 8631650	Решетилівка
5	Решетилівський	Ремонт водопроводу в с.Лиман Другий	Шанс громади	Калініченко Станіслав (050) 3648855	Лиман Другий
6	Семенівський	Енергозберігаючі заходи в школі в с.Пузирі	ОК "Прометей"	Хохуля О. Ф. (096) 7732106	Пузирі
7	Котелевський	Шкільний автобус с.Милорадове	Світанок	Луценко В.В. (096)3432688, (095)0443117	Милорадове
8	Лохвицький	Енергозберігаючі заходи в дитсадку "Пролісок" с.Безсали	Молодіжна	Шкляр Галина (095)7558916	Безсали
9	Лохвицький	Енергозберігаючі заходи в дитсадку "Колобок" с.Харківці	Надія - Харківці	Іщенко Світлана (050)2375529	Харківці
10	Козельщинський	Реконструкція вуличного освітлення в смт.Козельщина	Вогник	Віблий Олексій (05342) 3-12-14	Козельщина
11	Лохвицький	Ремонт водопроводу (заміна 2 башт Рожновського) в с.Лука	Водограй	Черевко Валентин (095) 4144950	Лука
12	Лохвицький	Ремонт водопроводу в с.Бодаква	Джерело	Кавінник Олександр (05356)9-23-33; (099)4822264	Бодаква
13	Лохвицький	Ремонт водопроводу в с.Луценки	Нептун	Залужний Валерій О. (05356) 9-27-20	Луценки
14	Семенівський	Енергозберігаючі заходи в дитсадку с.Оболонь	ОК "Нова Оболонь"	Логвиненко Валентина (097)8059086	Оболонь
15	Оржицький	Реконструкція вуличного освітлення в смт.Оржиця	Добробут	Федоренко Анатолій Олександрю (066) 060 53 25	Оржиця
16	Пирятинський	Ремонт ФАП у та придбання обладнання в с.Каплинці	Каплинцівські гаї	Пшенічкін Павло О. (05358) 69145	Каплинці
17	Козельщинський	Покращення водопостачання (ремонт свердловини) в с.Пашківка	Пашківська вода	Кушко Людмила Василівна (05342) 9 43 42	Пашківка
18	Семенівський	Шкільний автобус с.Устимівка	Устимівка - Центр	Тригуб С.М. (066) 9066316	Устимівка
19	Пирятинський	Ремонт водопроводу в с.Сасинівка	Сасинівське джерело	Коваленко І.П. (05358) 67159	Сасинівка
20	Котелевський	Ремонт водопроводу в с.Деревки	Деревківська вода	Свириденко Петро (050) 9785529	Деревки
21	Котелевський	Ремонт водопроводу в с.Ковалеве	Фонтан	Суфан Тетяна (096) 6066379	Ковалеве

Досить довгий час для багатьох чиновників на місцях стало «доброю» традицією у відповідь на нову ініціативу «знизу» розвести руками і сказати апробовану фразу: «бюджет області/району/міста/села грошей не має».

Однак таке кредо не передбачає мобілізації внутрішніх ресурсів території та якомога ефективнішого їх використання для стимулювання місцевого економічного розвитку. Не прийнято також звертатися до громади та залучати до процесу прийняття рішень її активних членів. Все зводиться до сподівань на «щедру руку» центру, яка наступного разу виділить більше коштів. Відтак, виникає велика спокуса звести роль місцевих органів влади до освоєння бюджетних ресурсів та ... розведення руками...

Але навіть вітчизняний досвід «передових» громад підтверджує відому тезу про те, що проблема браку грошей не є первинною. Як правило, першопричиною є відсутність ідеї або команди однодумців для її реалізації — народження й обговорення ідеї. А шляхів залучення капіталу для її втілення є немало.

Необхідно тільки «розбудити» активність громад і правильно знайти інструменти для їх ефективного використання.

Одним із таких інструментів є розпочатий наприкінці 2007 року Європейською Комісією проект *"Місцевий розвиток, орієнтований на громаду"*. Цей проект впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН).

Основною місією проекту є формування самосвідомості та самодостатності громад у невеликих населених пунктах шляхом діалогу між її членами, заохочення до соціальної активності, визначення колективного бачення майбутнього та впровадження спільних ініціатив щодо розвитку громади.

Що важливо, методологія проекту не є суто теоретичною, а передбачає пряму взаємодію з мешканцями громад-учасниць із метою формування сталих організацій громади та розвитку їх потенціалу.

Досвід, напрацьований на Полтавщині за цим проектом, є результатом роботи експертної групи фахівців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування області в складі:

Ворона Петро Васильович - заступник голови обласної ради, співголова Координаційної ради впровадження проекту в області,

Орлов Дмитро Вадимович - начальник управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації, заступник голови Координаційної ради впровадження проекту, координатор проекту від облдержадміністрації;

Яківець Іван Петрович - начальник управління економіки Лохвицької райдержадміністрації;

Рябоконт Олексій Петрович - голова Пирятинської районної ради, співголова Форуму місцевого розвитку Пирятинського району;

Книш Валерій Євгенович - голова Семенівської районної ради, співголова Форуму місцевого розвитку Семенівського району;

Варченко Юрій Миколайович - заступник начальника Головного управління інформаційної та внутрішньої політики облдержадміністрації;

Ткаченко Тарас Юрійович - начальник Головного управління промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації

Ми також висловлюємо вдячність усім організаціям та особам, які долучилися до спільної роботи з реалізації проекту в області і завдяки яким ми можемо говорити, що запропонований проектом механізм працює ефективно.

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОЕКТУ

Проект впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН), яка має значний досвід реалізації проектів, які використовують методи соціальної мобілізації, зокрема, в Автономній Республіці Крим та областях, які постраждали від Чорнобильської катастрофи.

Проект підтримує громади в усіх областях України стосовно вирішення найважливіших потреб їх розвитку шляхом самоорганізації, розбудови їх потенціалу та впровадження невеликих за обсягом громадських ініціатив (міні-проектів) у наступних пріоритетних сферах:

- охорона здоров'я (підтримка мережі фельдшерсько-акушерських пунктів);
- навколишнє середовище (утилізація відходів, знешкодження запасів пестицидів тощо);
- енергозбереження (енергозберігаючі заходи, збільшення використання відновних джерел енергії тощо);
- водопостачання;
- місцевий транспорт (подолання ізолюваності в сільській місцевості).

Цільовою групою проекту є села, селища та малі міста з населенням до 10 тис. осіб. Поряд із заходами, спрямованими на зміцнення потенціалу громад-учасниць, проект запровадить механізм грантової підтримки, який дозволить громадам-учасницям отримати стартовий капітал на реалізацію їхніх ініціатив (до 10000 дол. США, але не більше 50 % від кошторису ініціативи). Інша половина бюджету ініціатив громад має фінансуватися за рахунок внеску мешканців громади (не менше 5%), приватного сектору та коштів державного та місцевих бюджетів. Таким чином, проект надає можливість відпрацювати механізми співфінансування між громадою, центральною та місцевою владою, донорами та приватним сектором.

Відбір цільових районів (в середньому вісім у кожній області) та громад-учасниць проекту (в середньому 5 у кожному цільовому районі) відбувався відповідно у співпраці з обласними та районними державними адміністраціями та радами на основі чітких критеріїв, таких як соціально-економічний стан, рівень зацікавленості та підтримки щодо впровадження проекту, зобов'язання щодо подальшого співфінансування ініціатив громад-учасниць проекту.

Завдання Проекту:

- підвищити рівень життя в сільських, селищних та міських громадах;
- продемонструвати ефективність партнерства громади, місцевої влади, громадських організацій та бізнесу;
- розвиток людського потенціалу;
- посилити спроможність організацій громади та місцевих органів влади у вирішенні власних проблем;
- поширити досвід вирішення місцевих проблем із залученням громади.

На місцевому рівні проект співпрацює з громадами-учасницями (самоврядні організації громад, активісти та безпосередні мешканці громад) та місцевими органами влади (сільські, селищні, міські голови та ради, районні ради, районні державні адміністрації). На обласному рівні установлені партнерські стосунки з обласними державними адміністраціями та обласними радами. На національному рівні проект співпрацює з усіма зацікавленими центральними органами виконавчої влади (міністерства економіки, регіонального розвитку та будівництва, з питань житлово-комунального господарства, транспорту та зв'язку, охорони здоров'я, соціальної політики, охорони навколишнього середовища, аграрної політики) та іншими зацікавленими сторонами.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Полтавський обласний підрозділ впровадження Проекту
«Місцевий розвиток, орієнтований на Громаду»:

Асистенти з мобілізації громад: Віталіна Старчик;
Тел. 050-417-71-19,
e-mail: vitalina.starchyk@undp.org.ua

Галина Бут
Тел. 050-386-92-14
e-mail: halyna.but@undp.org.ua

Центральний офіс Проекту: Київ 01010, вул. Івана Мазепи, 3, оф. 109,110
Тел./факс: (+38 044) 280 3618,
e-mail: info@cba.org.ua
Веб-сайт проекту: www.cba.org.ua

Полтавська облдержадміністрація
Контактна особа:

Орлов Дмитро Вадимович
начальник управління зовнішніх зносин та
зовнішньоекономічної діяльності
облдержадміністрації
Тел/факс: 0 5322 - 7-26-35
e-mail: sluvs@e-mail.pl.ua

Другий (Решитилівського району), с. Малютині Пирятинського району, люди отримують якісну питну воду, що зменшить кількість захворювань кишково-шлункового тракту. Кількість простудних захворювань серед учнів та шкільного персоналу теж має тенденцію до зниження в зв'язку з покращанням теплового режиму в приміщеннях (тільки після заміни вікон в кабінетах підвищилась на 3 градуси, вже не кажучи про заміни та ремонт дверей, встановлення сучасних котлів з високим ККД, утеплення стін та даху). Також сучасне обладнання дозволяє громадам економити на використанні електроенергії, газу та інше, про що свідчать довідки, надані сільськими головами та директорами шкіл.

Узагальнюючи, можна сказати, що на сьогодні практична діяльність та розроблені механізми Проекту дозволяють ефективно вирішувати найболючіші соціальні проблеми в 8 районах Полтавщини. Набутий досвід відповідає світовому та європейському, його можна використати для зменшення рівня безробіття, подолання бідності за рахунок здійснення співфінансування на партнерських засадах.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Що дає нам проект?

- забезпечення реалізації 40 громадських ініціатив для поліпшення базової місцевої інфраструктури;
- розвиток навичок самоорганізації в усіх громадах- учасницях проекту;
- посилення партнерства й співпраці між громадою, владою та приватним сектором.

Управління зовнішніх зв'язків та зовнішньоекономічної діяльності
Полтавської обласної адміністрації

Також напрацювання та досвід Проекту дозволять галузевим міністерствам покращити механізм долання бідності та безробіття в країні й створити такий, який дозволить державі ефективно впливати на покращення ситуації, підтвердити ефективність використання грантів, подібних до таких, які надає ЄС/ПР ООН

Проект застосовує новаторський підхід до підтримки громадського суспільства в Україні та підвищення відповідальності й співпраці місцевої влади з громадянами.

Проект спрямований на пошук нових творчих методів покращення ефективності надання послуг територіальній громаді шляхом розвитку співпраці між громадянами, місцевими громадськими організаціями та владою. Продуктивне співробітництво, що ґрунтується на довірі та партнерських стосунках, а також участь у процесі прийняття рішень та розподіл відповідальності між всіма учасниками – це наша спільна мета.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ НА ПОЛТАВЩИНІ

Проект «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» працює на Полтавщині із лютого 2008 року. За його допомогою в нашій області громади шляхом самоорганізації, реалізуючи невеликі за обсягом громадські ініціативи, беруть безпосередню участь у прийнятті рішень для покращення свого життя та майбутнього дітей, поширюючи підхід планування «знизу до гори».

19 лютого 2008 року відбувся регіональний семінар, яким була розпочата діяльність Проекту в Полтавській області. Того дня підписали тристоронню угоду - **“Угода про партнерство” між Проектом, обласною радою та обласною державною адміністрацією.**

Підписання Угоди з боку обласної адміністрації та обласної ради, а також одержання від них згоди на партнерство під час проведення регіонального семінару дало можливість в рамках Проекту розпочинати діяльність за адміністративної, технічної та фінансової допомоги районними державними адміністраціями, районними радами. Першочергова мета полягала саме в тому, щоб прозорим шляхом на конкурентних засадах обрати ті регіони, які найбільше потребують зовнішньої підтримки, наприклад, в рамках Проекту та які прагнуть покращення умов життя населення.

Основні критерії відбору районів були наступні:

- Рівень бідності (або належність за соціально-економічними показниками обласної державної адміністрації до групи найбідніших);
- Доступ до водопостачання (кількість сільських/міських рад, які не мають доступу до водопостачання та/або дані про якість води);
- Охорона здоров'я (кількість сільських/міських рад, які не мали доступу до фельдшерсько-акушерських пунктів, поточний стан сільської мережі ФАПів);
- Стан доквілля;
- Енерговитрати/потенціал енергозбереження (необхідність покращення комунальної інфраструктури);
- Шкільний транспорт (кількість дітей, які потребують автобусного транспорту, щоб дістатися до школи);
- Бажання надати організаційну, фінансову та технічну допомогу (призначення відповідальних, проведення тендерів, допомога в започаткуванні та передачі завершених проектів тощо);
- Гарантії забезпечення співфінансування ініціатив громад із центрального/місцевого бюджетів;
- Створення потенціалу впровадження проекту.

Розгляд заявок та відбір районів відбувся 1 липня 2008 року під час робочої наради в центральному офісі Проекту в Києві за участі керівництва Проекту від Програми розвитку ООН, керівництва області та представника обласного підрозділу впровадження Проекту.

За результатами обговорення, для участі в проекті було відібрано 8 районів: Козельщинський, Котелевський, Лохвицький, Оржицький, Пирятинський, Решетилівський, Семенівський, Чорнухинський та 4 райони для резервного списку: Гадяцький, Кобеляцький, Кременчуцький, Чутівський.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності
Полтавської облдержадміністрації

У кожному районі були підписані тристоронні угоди з Проектом про співпрацю.

15 липня відбулася прес-конференція для оголошення списку районів, які виграли конкурс на участь у Проекті „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду”. Захід організовано для інформування громадськості про критерії, процедуру та результати відбору районів. На питання журналістів відповідали співробітники обласного підрозділу Проекту, заступник голови облдержадміністрації А.П.Баранов та заступник голови обласної ради, П.В.Ворона, адже після підписання Угоди про партнерство, облдержадміністрація та рада є партнерами з впровадження Проекту в області. Зокрема, їх представників було залучено і до відбору районів.

Протягом 23 – 30 липня в пілотних районах області відбулися робочі семінари для представлення Проекту керівникам районних державних адміністрацій і районних рад та сільським головам. Зокрема, учасники обговорили стратегію та плани подальшої роботи Проекту з сільрадами та громадами. Від обласних органів влади в зустрічах із сільськими головами брали участь Андрій Баранов - заступник голови облдержадміністрації, Дмитро Орлов – начальник управління зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації та Петро Ворона - заступник голови обласної ради. Активну участь у зустрічах брали представники районних засобів масової інформації та представники громад.

Під час семінарів сільським головам було роздано форми характеристики сільської ради, які вони можуть заповнити, надавши інформацію про соціально-економічний стан, проблеми села з урахуванням пріоритетних сфер діяльності Проекту, а також можливість взяти фінансову й організаційну участь у реалізації ініціатив громад. Сільські голови, які бажали взяти участь у Проекті, мали надсилати характеристику місцевої ради по наданій формі протягом 7 днів відповідним управлінням райдержадміністрації.

За наслідками розгляду отриманих від сільських голів заяв-характеристик місцевих рад було проведено відбір п'яти сільрад у кожному районі, громади яких зможуть взяти участь у Проекті „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” й отримати співфінансування для реалізації власних ініціатив.

розвивають свою діяльність. Створення громадських об'єднань посилило згуртованість громад та громадський рух, що є основою місцевого самоврядування. Це також сприяє налагодженню зворотних зв'язків між членами громади та владою. Це є третім результатом проекту.

Четвертий результат – підвищення професійних вмінь та знань організацій громад, місцевої влади для започаткування процесів сталого соціально-економічного розвитку за принципом залучення громади. Громадська просвіта є першим кроком до залучення громадян до суспільного життя та створення культури громадської активності. За допомогою підвищення знань змінюється ставлення та розуміння проблеми, і як наслідок заохочує людей змінити свою поведінку та брати активну участь у житті своєї громади. Важливим є навчання груп громадських активістів. Проведені тренінги є важливим компонентом технічної допомоги організаціям громад і є інвестицією в добробут майбутнього.

П'ятий результат полягає в набутті практичного досвіду з принципів планування, прийняття рішень, реалізації заходів щодо сталого розвитку свого населеного пункту та розповсюдження набутого досвіду серед співвітчизників. Участь громадськості Полтавщини в оцінці програм розвитку свого села, селища є ефективним методом забезпечення принципу «знизу-вгору (на відміну від «згори-вниз»)» у процесі прийняття рішень на місцевому рівні. Участь громадськості в процесі прийняття рішень робить її більш відповідальною та породжує відчуття рівноправних стосунків із владою. Крім цього, оцінка потреб за участі всіх зацікавлених сторін та визначення пріоритетів громади допомагає мобілізувати її ресурси та зробити суттєвий внесок в реалізацію будь якого проекту.

Шостий результат - полягає у вирішенні проблеми безробіття в сільській місцевості. Громадська організація «Молодіжна», що реалізує проект «Енергозберігаючі заходи в дитячому садку с. Безсали» та Безсалівська сільська рада, на утриманні якої знаходиться дитячий садок «Пролісок», знайшли можливість відкрити 7 нових ставок вихователів та обслуговуючого персоналу (планується ставка муз керівника та кочегара), чим внесли свій вклад у вирішенні проблеми безробіття.

Успішно реалізовані проекти по придбанню шкільних автобусів громадськими організаціями «Відродження» (с.Яблуневе Оржицького району), «За рідний Гілецький край» (с.Гільці Чорнухинського району), «Світанок» (с. Милорадове Котелевського району) та «Устимівка-Центр» (с.Устимівка Семенівського району) працевлаштували водіями транспортних засобів мешканців своїх сіл.

Дитячий садок „Колосочок” с. Харківці, Лохвицького району останні десять років через відсутність опалення працював лише в літній час. Проект громадської організації „Надія-Харківці” „Ремонт дитячого навчального закладу із застосуванням енергозберігаючих технологій” не лише покращить умови праці співробітників дитячого садка та вирішить проблему трудової зайнятості для персоналу цілий рік, а й дасть можливість створити сприятливі умови для виховання та навчання дітей.

Це в свою чергу приведе до покращення якості освітніх послуг. Діти за місцем проживання отримують належні освітні послуги, а дорослим працездатного віку надасть можливість працевлаштуватись, людей пенсійного віку більш повно

розвивати приватне господарство, тому можна говорити й про наступний, **сьомий** результат.

З впровадження спільних із Проектом заходів намітилась тенденція до покращання демографічної картини (наприклад, з кінця 2009 р. в с. Безсали, Харківці

(Лохвицького району), народжуваність збільшилась. В смт. Решетилівка, с. Лиман

Кожен день нам доводиться їздити до школи автобусом. Ми дуже раді, що у нас є новий автобус, бо старий часто ламався й інколи нам приходилось ходити пішки.
Олеся Яритенко – учениця ЗОШ с. Гільці, Чорнухинського району

Був момент заміни громади у Решетилівському районі с. Жовтневе, яка взялася за участь у проекті з самого початку та була 2 за величиною громадою серед Решетилівських громад. Але через пасивність, бездіяльність була замінена іншою - М'якеньківською, яка визначила своїм пріоритетом реконструкцією та придбання обладнання для ФАПу. Для них це було нове. Також були певні проблеми. Не стільки фінансового порядку, скільки залучення всієї громади для вирішення певних проблем. На сьогодні це досить актуально, бо в людей ще існує споживацький підхід. Надія, що хтось колись прийде та зробить за них. Тоді все й приходить в занепад, бо зацікавленості громади немає. І те, що громада повинна була фінансувати свій проект (5%) – це дуже важливо

В.Бережний – Голова Решетилівської районної Ради

Досвід країн світу, включаючи європейські країни. Зокрема, Україну, свідчить, що людям не потрібно чекати, щоб мати можливість вирішувати місцеві проблеми. Їм потрібно лише об'єднатись і спробувати зробити щось власними силами.

В Полтавській області реалізовується понад 40 проектів із різної проблематики. Ще шість проектів буде впроваджено за додатковою квотою. Загальні пріоритети громад області наступні:

Розглянемо попередні **результати та досягнення** діяльності Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» в Полтавській області.

Перший результат - покращення життя сільських громад за рахунок відновлення діяльності соціальних об'єктів. Проведений комплекс робіт дозволить тривалий час забезпечувати життєздатність об'єкту.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Другий результат – доведення ефективності та дієвості механізмів партнерства громад та місцевої влади, надання соціальних послуг шляхом просування партнерських самоврядних організацій, що пропонують ініціативи з самопомогли в співпраці з іншими зацікавленими сторонами.

Громади, які здобули досвід співпраці з Проектом, переконалися в ефективності партнерського співфінансування й продовжують самотужки шукати інші джерела та інвесторів, використовуючи методики Проекту. В області створено 40 громадських організацій та 4 обслуговуючі кооперативи, які ставлять за мету впровадження ініціатив громад та сприяння утриманню соціальних об'єктів, які будуть відновлені за допомогою коштів проекту та партнерів (органів місцевої влади та органів самоврядування та приватного сектору).

На сьогодні ці громади вже намагаються вирішувати й інші проблеми, які обговорювалися на зборах на початку діяльності Проекту в області та надалі

Для співпраці з Проектом були відібрані 40 сільських рад з якими, в подальшому, також були підписані угоди про співпрацю. Таким чином, обрано 40 цільових громад, які розпочали працювати в проекті.

Працівники Полтавського ресурсного центру Проекту разом із представниками місцевих органів влади кожного району в результаті вивчення анкет, відібрали 40 сільських рад, 40 населених пунктів, у яких почали працювати.

Активність членів кожної з громад була різною. Одні сприйняли проект, як надію на майбутнє, і з самого початку стали шукати найбільші проблеми для їх вирішення, інші думали, що Проект буде сам вирішувати їхні проблеми, а вони будуть лише пасивними статистами. Одні громади мобілізувалися швидко. Інших необхідно було додатково стимулювати та направляти.

Таким чином, під час реалізації першого етапу впровадження, були виявлені ряд причин, які завадили деяким громадам продовжувати співпрацю з Проектом, і, як результат, чотири громади були замінені на резервні. Цими причинами стали: пасивність людей, недостатній авторитет сільських голів, намагання вирішити проблеми, що не є пріоритетами проекту (газифікація, ремонт доріг, ремонт лазень, тощо).

У кожній із відібраних громад були проведені Презентації Проекту, а також відбулася певна робота з мобілізації її членів.

Наступний етап впровадження Проекту – реєстрація громадських організацій.

Починаючи з грудня 2008 року для представників організацій громад, сільських голів, представників органів районної та обласної влади, координаторів проекту проведено 34 навчальні тренінги.

В 2009 році створено 8 форумів місцевого розвитку, проведено 38 засідань.

Розпорядженням голови ОДА № 187 від 15.06.2009 року було створено обласну координаційну раду з реалізації Проекту ЄС/ПРООН „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” в Полтавській області.

З березня по листопад 2009 року громадські організації активно працювали над написанням мікропроектів. В 2009 році громади Полтавської області подали всі 40 мікропроектів – пріоритетів громад.

ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАД

Лише тоді, коли вся громада докладе зусиль і почне вирішувати існуючі проблеми спільно, тоді навіть найважче завдання стане здійсненим. Що ж треба зробити, щоб втілити це в життя?

Для цього треба зробити наступне:

1. Об'єднатися та створити організацію, адже організація дає можливість залучати необхідні ресурси для вирішення місцевих проблем, допомагає зробити більше за менші кошти та залучити до співпраці інші організації;
2. Обрати компетентних лідерів та сформувати команду компетентних людей (скарбників, бухгалтерів, технічних спеціалістів, тощо);
3. Зібрати кошти, необхідні для функціонування та розвитку власної організації;
4. Визначити пріоритетні місцеві проблеми, котрі люди вважають за необхідне вирішити в першу чергу для покращення свого життя;
5. Оцінити реалістичність виконання визначених завдань;
6. Залучити ресурси, необхідні для виконання визначених пріоритетів;
7. Зберегти набуті результати;
8. Встановлювати зв'язки й захищати власні інтереси в організаціях, які займаються реалізацією програм розвитку для поступового вирішення місцевих проблем.

Організація громади (ОГ)

Українське законодавство дозволяє зібрання жителів певної території та обговорення будь яких питань з розвитку їх громади (території). Таке зібрання може приймати рішення та ініціювати створення об'єднання громадян. В рамках Проекту СВА таке об'єднання громадян визнається як організація громади (ОГ). Жителі можуть зареєструвати свою ОГ як юридичну особу (наприклад, як кооператив, ОСББ, НУО, тощо) та відповідно до національного законодавства набути юридичну форму/визнання, проте в розумінні Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» будь-які форми об'єднань громадян будуть визначатись як ОГ.

У рамках Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» та за підтримки місцевої влади мешканці сіл та малих міст Полтавської області об'єднались у місцеві організації громад. Завдяки такій формалізованій роботі вони направляють власну колективну силу, мобілізують ресурси та вирішують спільні проблеми, спрямовуючи зусилля на покращення умов життя.

Для укладення партнерства з місцевими органами влади та національними/міжнародними донорами організація громади має бути зареєстрована і отримати статус юридичної особи відповідно до українського законодавства. Тож наступним етапом впровадження Проекту в Полтавській області стала реєстрація громадських організацій.

На цьому етапі виникли перші проблеми, які пов'язані з реєстрацією створених громадських організацій. Проблеми виникали як у новостворених організацій громад, так і в місцевих органах влади.

Хто повинен реєструвати громадські об'єднання: районний відділ юстиції чи державний реєстратор? Яким повинен бути статут організації, інші установчі документи? В результаті пошуку компромісу та згідно з існуючим законодавством, за умови активної допомоги працівників відповідних служб районних державних адміністрацій та районних рад, активності членів громадських організацій, в області було створено 40 громадських організацій різних юридичних форм:

- 4 – обслуговуючих кооперативів;
- 36 – об'єднань громадян.

Люди, які живуть в одній громаді, стикаються з багатьма проблемами, які впливають на їхнє життя. Поодинці вони не можуть вирішити ці проблеми, проте об'єднавшись і створивши свою організацію, вони здатні за допомогою неї вирішити проблеми одна за іншою. Це означає, що організація громад повинна залишитись дієвою та ефективною і після завершення співпраці з Проектом, а це можливо за таких умов:

- Організація громади є інституційно сильною,
- Організація громади є фінансово надійною,
- Організація громади підтримує зв'язок з іншими агенціями розвитку (організаціями, проектами),
- Організація громади спроможна впроваджувати проекти,
- Організація громади здатна забезпечити стале надання комунальних послуг її членам.

Для досягнення сталості місцевого розвитку необхідно залучити максимальну кількість громадян до процесу планування. Це означає, що плани розвитку, які було розроблено за участю мешканців, більше цінуються на всіх рівнях і всіма структурами, що надають підтримку їх виконанню - чи це відповідна територіальна (міська / районна) рада, урядова організація чи благодійний фонд. Плани, ініційовані самими людьми, мають більшу цінність, аніж ті, котрі розроблені сторонніми особами від імені громади, адже громада найкраще знає власні проблеми. Саме тому громадянам слід самим брати участь у визначенні потреб місцевого розвитку та їх важливості для громад.

З моменту державної реєстрації громадська організація набуває статусу юридичної особи. Для успішної роботи і виконання покладених на організацію функцій необхідно забезпечити її подальший розвиток. Для цього потрібно:

- контроль якості виконання роботи Наглядним комітетом з якості.

З метою забезпечення нагляду за впровадженням проекту громади та якісного результату й ефективного використання ресурсів створено Наглядний комітет з якості (НКЯ). До складу цього комітету входить технічний спеціаліст від функціонального відділу (РДА або міської ради), ключова особа від РДА та спеціаліст із мобілізації громади від Проекту. НКЯ перевіряє технічні, фінансові аспекти роботи та управлінські й організаційні аспекти механізму впровадження. Результати вносяться до спільного звіту або протоколу, який служитиме як настанова для ОГ, а також як рекомендації Проекту для виділення чергових траншів.

За умовами Проекту області було виділено квоту 40 мікропроектів (загальною сумою 400000 дол.), котрі були розподілені між 8 районами-партнерами. У деяких випадках проекти коштували менше, ніж 10000 дол., тому, за рахунок економії з'явилася можливість профінансувати ще шість ініціатив громад, додаткові проекти за квотою «40+». Про це були повідомлені усі пілотні райони, усі пілотні та резервні громади. Розпочинається підготовка шести додаткових мікропроектів громад за додатковою квотою.

ВИСНОВКИ: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

В основі Проекту лежить підхід «розвиток, орієнтований на громаду». Підхід передбачає, що місцеві громади, органи місцевої виконавчої влади та самоврядування спільно визначатимуть пріоритети розвитку території, спільно плануватимуть і реалізовуватимуть заходи для сталого розвитку свого села, селища чи міста.

Ініціатива громади фінансується Європейською Комісією в рамках програми технічної допомоги ЄС та співфінансується та впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні, за підтримки Уряду України. Бюджет проекту складає €13,3 млн. Орієнтовна кількість коштів на фінансування проектів громад кожної області - \$400.000.

Успішна реалізація Проекту «Місцевий розвиток, орієнтований на Громаду» у Полтавській області стала можливою завдяки підтримці керівництва Полтавської обласної державної адміністрації, Полтавської обласної ради, керівництва районів-учасників Проекту та контактних осіб Проекту.

В умовах спільної та активної роботи райдержадміністрації та районної ради, сільські громади почуваються більш впевненими в кінцевому результаті, а відповідно і в своїх силах.

На районному рівні важливу організаційну роль відіграють координатори. Від їх зацікавленості й розуміння основних принципів проекту залежить, як працюють громади, якість наданих консультацій та швидкість вирішення проблемних питань.

Найбільш активними громадами є, як правило, громади не з найнижчим економічним станом. Сільські ради, які є глибоко дотаційні, в своїй більшості, не здатні мобілізувати громади, розвивають депресивні настрої пострадянської системи: «очікування від держави».

Не обходилося й без труднощів. Область не мала досвіду роботи з подібними за своєю методологією проектами, тому виникали проблеми з реєстрацією створених громадських організацій. Виникали труднощі з громадами, які не виявляли активності та дієздатності. Недостатній практичний досвід надання адміністративних послуг працівників структурних підрозділів органів місцевої виконавчої влади та органів місцевого самоврядування був загрозою послаблення активності громад, незважаючи на присутність або відсутність Проекту ПРООН.

Впровадження мікропроектів громад

З березня по листопад 2009 року громадські організації Полтавщини активно працювали над написанням мікропроектів.

Здавалося б, людині без спеціальної підготовки важко правильно скласти мікропроектну пропозицію. Але, якщо ретельно вивчити підготовлений методичний матеріал Проекту, наприклад, технічний посібник (надавався в електронному вигляді під час тренінгів, розповсюджувався під час відвідувань громад координаторами ресурсного центру тощо), виявиться, що нічого складного в підготовці мікропроекту немає. Треба лише серйозно підійти до написання мікропроектної пропозиції та дотримуватися вимог Проекту по документації. А незрозумілі питання можна з'ясувати в координаторів обласного ресурсного центру громад.

Мікропроектні пропозиції мають відповідати вимогам Проекту. Кожна мікропроектна пропозиція складається з проформи, в якій містяться детальні дані про: громаду, обраний громадою об'єкт, проект (що саме буде зроблено на об'єкті), бюджет проекту та інші дані. Зразки проформи організації громад отримали під час тренінгів.

Бюджет проекту в розгорнутому вигляді представляється у відомості робіт, матеріалів та обладнання, в якій також передбачаються внески партнерів.

Крім самої мікропроектної пропозиції громади мають надавати координаторам Полтавського ресурсного центру копії свідоцтва організації громади про державну реєстрацію, копію статуту і копії протоколів загальних зборів, на яких вирішувалися ключові питання життя громади (обрання голови організації, фінансових органів, затвердження проектно-кошторисної документації та бюджету проекту, суми внеску від громади та ін.).

Також громада в обов'язковому порядку має підтвердити наявність у неї рахунку в банку та коштів для співфінансування мікропроекту.

Ну і звичайно – жодна мікропроектна пропозиція не може вважатися повноцінною без технічної частини: відповідних креслень, розрахунків, кошторису, погоджень контролюючих або експлуатуючих організацій, проектів, та ін. Цей процес забирає достатньо часу. Адже ця сторона проекту залежить лише від технічних спеціалістів, які складають всі ці документи.

В 2009 році громади Полтавської області подали всі 40 мікропроектів – пріоритетів громад. 21 громада визначила пріоритетною проблемою водопостачання (заміна башт, станції підйому, ремонт або будівництво водогонів і т. п.), 4 громади визначили основним пріоритетом охорону здоров'я, 4 – шкільний автобус, 11 – різні проекти з енергозбереження (заміна вікон на металопластикові, встановлення економічних обігрівачів, ремонт покрівель, тощо).

Сьогодні завершені мікропроекти в Оржицькому, Чорнухинському, Котелевському, Семенівському районах, де пріоритетною проблемою громада визначила відсутність шкільного автобуса.

Після ухвалення проектної заявки і прийняття рішення про надання фінансової підтримки від ПРООН, для реалізації Проекту виконуються наступні кроки:

- підписання угоди між ОГ і ПРООН,
- отримання гранту, який перераховується на рахунок ОГ трьома траншами,
- функціональна група готує робочий план, визначає бюджет необхідних ресурсів,
- для виконання передбачених проектом робіт організація жителів наймає підрядну компанію, обрану на конкурсних засадах,
- забезпечення контролю за якістю - перевірка якості матеріалів і робіт, які використовує та виконує компанія-підрядник,
- впровадження інших компонентів мікропроекту,

- створити фінансову систему організації;
- систему управління інформацією;
- організувати офіс;
- створити спеціальний цільовий фонд;
- співпрацювати з іншими організаціями;
- брати участь у форумі місцевого розвитку.

Слід наголосити, що відповідальність організації громади не припиняється після завершення мікропроекту. Структура, створена цим проектом, має продовжувати роботу для добробуту її членів.

Спільне планування і розбудова спроможності громади

Для забезпечення сталого соціального, економічного розвитку шляхом спільного з місцевими громадами планування та прийняття рішень щодо більш ефективного розподілу фінансових ресурсів; сприяння впровадженню децентралізації процесу планування та демократичного врядування на місцевому рівні, були створені Форуми Місцевого Розвитку в кожному пілотному районі.

Основними функціями Форуму визначено:

- координація впровадження проекту на районному рівні;
- представлення стратегії та планів розвитку місцевості та районів;
- узгодження планів громад, місцевості з планами районного розвитку;
- визначення пріоритетів розвитку районів;
- обговорення та вирішення питань, що виникають під час впровадження мікропроектів громад;
- розроблення планів залучення технічних та фінансових ресурсів для реалізації ініціатив громад.

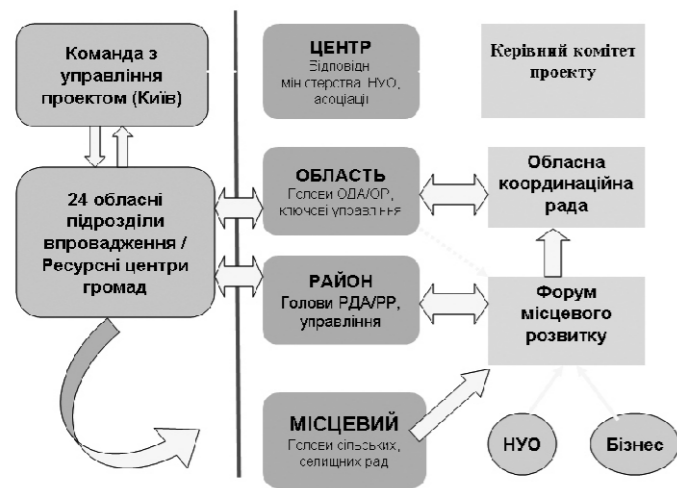
В 2009 році створено 8 форумів місцевого розвитку, проведено 38 засідань.

Розпорядженням голови облдержадміністрації від 15.06.2009 року №187 було створено обласну координаційну раду з реалізації Проекту ЄС/ПРООН „Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” в Полтавській області. До її складу ввійшли представники обласних, районних органів влади - голови Форумів місцевого розвитку, начальники управлінь, відділів облдержадміністрації, депутати обласної ради. Основними завданнями Обласної координаційної ради є:

- підтримка розвитку громадських ініціатив щодо самоорганізації громад, самообілізації власних ресурсів громад, визначення пріоритетів регіонального розвитку;
- координація діяльності виконавців Проекту в Полтавській області: обласного відділу Проекту ПРООН, райдержадміністрацій, районних, сільських, селищних рад, організацій громад у районах, де реалізується Проект, та інших місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, участь яких у Проекті є необхідною;
- опрацювання пропозицій від організацій громад та інших учасників, які беруть участь у Проекті, моніторинг реалізації та виконання завдань Проекту, надання пропозицій щодо вирішення проблемних питань у разі їх виникнення, в процесі реалізації завдань Проекту, інформування Полтавської обласної ради про стан його реалізації;
- залучення підприємств, установ, громадських та благодійних організацій за їх згодою до процесу розвитку громад Полтавської області в рамках Проекту;
- координація досліджень, науково-організаційних заходів за необхідності, спрямування зусиль галузевих експертів та вчених, з метою підтримки розвитку громад, які беруть участь у Проекті;

- поширення досвіду розвитку громадянського суспільства, механізмів поліпшення життя сільського населення та підвищення інституційної спроможності самоорганізації громад, які беруть участь у Проекті серед усіх районів області.

Механізми координації та впровадження проекту

Як результат сприйняття ідей Проекту та в пошуках подальшого розвитку громадських ініціатив і вирішення місцевих проблем у чотирьох районах Полтавської області: Семенівському, Пирятинському, Оржицькому та Лохвицькому, були створені Районні Ресурсні Центри громад (РРЦГ). Мета Районних ресурсних центрів полягає в створенні бази для співробітництва усіх зацікавлених у питаннях розвитку громад сторін із інформаційною системою в селах і районних центрах, які координуватимуть роботу по створенню та

стабільному розвитку організацій громад, здійснюватимуть моніторинг, аналіз, оцінку їх впливу на соціально-економічний розвиток територій.

Основна діяльність РРЦГ буде здійснюватися за наступними напрямками: розробка, створення та функціонування інформаційної бази даних із питань розвитку громад на базі кожного РРЦГ, що включає:

- створення бази даних по методикам створення організацій громад, налагодження їх ефективної роботи, внутрішнього організаційного й фінансового обліку;
- створення бази даних донорських організацій і фондів, які працюють в Україні та надають гранти громадським організаціям;
- проекти і програми, які здійснюються для організацій громад на місцевому та регіональному рівнях, із центром управління інформацією в обласному ресурсному центрі;
- моніторинг роботи по створенню бази даних - «досьє» організацій громад, створених та працюючих в рамках Проекту СВА;
- інформацію по розробці проектів розвитку громад;
- інформацію по розробці технічної та іншої документації, необхідної для реалізації проектів організацій громад;
- моніторинг проблем, пов'язаних із розвитком громад;
- розробку рекомендацій для урегулювання та виправлення виявлених проблем разом із профільними органами влади, аналітичними групами, іншими організаціями, незалежними експертами;

Співробітники ресурсних центрів допомагають жителям у налагодженні партнерських стосунків із місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, із іншими національними/іноземними організаціями. Таке партнерство й співпраця дають можливість жителям ефективніше вирішувати їх проблеми – чи то соціальні, чи економічні, чи проблеми охорони навколишнього середовища.

За період з початку впровадження проекту проведено ряд важливих тренінгів.

Такі тренінги важливі не тільки для громад, але й для представників органів влади - для розуміння проблем місцевих громад, шляхів вирішення цих проблем та бачення перспектив розвитку громадянського суспільства.»

І.Соболев - координатор від Лохвицької райдержадміністрації.

Починаючи з грудня 2008 року для представників організацій громад, сільських голів, представників органів районної та обласної влади, координаторів проекту були проведені навчальні тренінги не теми: «Ефективне управління організацією громади»,

«Спільне планування», «Написання мікропроектної пропозиції у рамках Проекту», тренінг для бухгалтерів організацій громад по веденню первинного бухгалтерського обліку та звітуванню за транші.

Таким чином, було проведено 34 тренінги, в яких взяли участь 388 осіб, із них 171 чоловік та 217 жінок. Навчання пройшли 335 чоловік – членів громадських організацій, 53 – представників органів місцевої влади.

Плани громад повинні враховуватися при плануванні на всіх рівнях, починаючи з місцевого до обласного та національного. Кожного року сільська/міська рада повинна сприяти процесу планування «знизу-вгору». В цьому процесі:

- Потреби місцевих громад збираються, обговорюються й узгоджуються на рівні організації громад (ОГ);
- Узгоджені плани ОГ обговорюються та узгоджуються вже на рівні сільської/міської ради;
- Узгоджені плани ради збираються, обговорюються і узгоджуються на Форумі місцевого розвитку;
- Плани Форуму стають частиною соціального і економічного плану району;
- Плани району стають частиною плану області.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Співфінансування проекту		
Обласний бюджет	25%	вартості проектів громад
Районні бюджети	20%	вартості проектів громад, + додатково необхідні кошти
Проект	50%	вартості проектів громад, але не більше 10000 дол. США
Члени громад	5%	вартості проектів

На кожному з цих рівнів місцева влада намагалася розподілити бюджет так, щоб покрити частину витрат. Поширений процес планування включає в себе визначення пріоритетності місцевих проблем, участь у семінарах місцевого планування та узгодження місцевих проблем.